

2025 оны /0/ сарын /8/-ний өдөр

**НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ТУХАЙ МОНГОЛ УЛС БОЛОН БҮГД НАЙРАМДАХ
АВСТРИ УЛС ХООРОНДЫН ХЭЛЭЛЦЭЭР СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн шаардлага

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Зорилт 3.1-д "Нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөжүүлнэ" гэж, "Хүн амын бүлгүүдийн ялгаатай хэрэгцээ, нийгмийн хөгжлийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцүүлэн нийгмийн хамгаалал, халамжийн үйлчилгээг үзүүлнэ" гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор баталсан "Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр"-ийн 2.1.3.6-д "Гадаад улсад ажиллаж, амьдарч байгаа Монгол Улсын иргэний нийгмийн баталгааг хангах үүднээс нийгмийн хамгааллын хэлэлцээрийг үргэлжлүүлэн байгуулах" зорилт дэвшүүлсэн.

Нийгмийн хамгааллын тухай Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Австри Улс хоорондын хэлэлцээр нь Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд зааснаас өөр журмаар тэтгэврийн эрх үүсгэх, олгох харилцааг зохицуулсан тул Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.3-т заасны дагуу Монгол Улсын Их Хурлаас соёрхон батлах олон улсын гэрээ юм.

1.2.Практик шаардлага

Одоогийн байдлаар Монгол Улс нь Оросын Холбооны Улс, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Унгар Улс, Бүгд Найрамдах Польш Улс, Бүгд Найрамдах Турк Улс, Бүгд Найрамдах Чех Улс гэсэн 6 улстай нийгмийн хамгааллын салбарт хамтран ажиллах хэлэлцээрийг байгуулан соёрхон баталж, иргэдийн шимтгэл төлсөн хугацааг нэгтгэн тооцох, уг хугацаанд ногдох тэтгэвэр тогтоолгон авах, нийгмийн хамгааллын тогтолцоонд давхар хамрагдахаас урьдчилан сэргийлэх, зарим богино хугацааны тэтгэмж авах нөхцөлийг бүрдүүлсэн.

Түүнчлэн дэлхий нийтээр шилжин суурьшигч иргэд, тэдний гэр бүлийн гишүүдийн нийгмийн хамгааллын эрхийг хангах, тухайн улсын иргэдийн адил харилцан тэгш эрх, үүрэгтэй байх, хоёр улсын нийгмийн хамгааллын тогтолцоонд давхар хамрагдаж шимтгэл төлөхөөс зайлсхийх хамгийн үр дүнтэй арга хэрэгсэл болох хоёр талт (олон талт) нийгмийн хамгааллын олон улсын гэрээ хэлэлцээр (гэрээ)-ийг байгуулан дээрх асуудлыг шийдвэрлэж байна.

Үндэсний статистикийн хороо, Олон улсын шилжилт хөдөлгөөний байгууллагаас 2023 онд хамтран хийсэн “Монгол Улсын иргэдийн гадаад шилжих хөдөлгөөн ба гадаад хувийн шилжүүлэг, тэдгээрийн үр нөлөө” судалгаанаас үзэхэд 57.9 мянган өрхийн 106.5 мянган иргэний 44.3 хувь нь ажиллахаар, 35.9 хувь нь суралцахаар гадаад улсыг зорьсон байна. Эдгээр иргэдийн 53.9 хувь нь эмэгтэй, 40.8 хувь нь 20-34 насныхан, дунджаар 7.2 жил гадаад улсад амьдарч байна.

Гадаад улсад шилжин суурьшигч хөдөлмөрийн насны иргэд тухайн улсын эдийн засагт хувь нэмрээ оруулж байгаа боловч нийгмийн хамгааллын тогтолцоонд хамрагдахад иргэний харьяаллын шаардлага, хууль тогтоомжид заасан тэтгэвэр, тэтгэмж авах хугацааны нөхцөл хангахгүйн улмаас нийгмийн хамгааллын баталгаа нь алдагдах, мөн тухайн улс болон өөрийн улсдаа нийгмийн даатгалын шимтгэлийг давхар төлж санхүүгийн ачаалалд орох зэрэг бэрхшээл тулгарч байна.

Гадаад харилцааны яамны 2024 оны мэдээллээр Бүгд Найрамдах Австри Улсад Монгол Улсын 2,668 иргэн оршин сууж байгаагаас 1,696 иргэн ажил хөдөлмөр эрхэлж байгаа бол Гадаадын иргэн, харьяатын газрын 2024 оны мэдээллээр Монгол Улсад Бүгд Найрамдах Австри Улсын 30 орчим иргэн оршин сууж байна. Цаашид иргэдийн зорчих хөдөлгөөн ихсэж байгаатай холбогдуулан энэ тоо өсөх хандлагатай байна.

Дээрх хууль зүйн болон практик шаардлагад үндэслэн гадаад улсад ажиллаж, амьдарч буй Монгол Улсын иргэдийн нийгмийн хамгааллын баталгааг хангах, эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор Монгол Улсын иргэд олноор оршин суудаг улстай нийгмийн хамгааллын хэлэлцээрийг байгуулах шаардлага үүссэн.

Иймд Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Австри Улсад ажиллаж, амьдарч байсан болон одоо ажиллаж, амьдарч байгаа иргэдийн нийгмийн хамгааллын эрхийг хангах зорилгоор хоёр улсын Нийгмийн хамгааллын асуудал эрхэлсэн яамд 2023 оноос хамтран ажиллаж, 4 удаагийн хэлэлцээ хийснээр “Нийгмийн хамгааллын тухай Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Австри Улс хоорондын хэлэлцээр”-ийн төслийг эцэслэн боловсруулсан.

Хэлэлцээрийн төслийг Монгол Улсын Засгийн газрын 2025 оны 05 дугаар сарын 07-ны өдрийн, Монгол Улсын Их Хурлын Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны 2025 оны 05 дугаар сарын 23-ны өдрийн хуралдаанаар тус тус хэлэлцэн дэмжиж, Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2025 оны 05 дугаар сарын 23-ны өдрийн 92 дугаар захирамжаар Хэлэлцээрт гарын үсэг зурах эрхийг Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдад олгосон. Хэлэлцээрт Бүгд Найрамдах Австри Улсын Ерөнхийлөгч Александр Ван дер Беллен Монгол Улсад хийсэн төрийн айлчлалын хүрээнд Улаанбаатар хотноо 2025 оны 05 дугаар сарын 26-ны өдөр Монгол Улсын Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд болон Бүгд Найрамдах Австри Улсын Европ, олон улсын харилцааны яамны Ерөнхий нарийн бичгийн дарга нар гарын үсэг зурсан.

Энэхүү хэлэлцээрээр иргэд нийгмийн даатгалын шимтгэлийг хоёр улсад давхар төлөхөөс чөлөөлөгдөх, хоёр улсад ажиллаж, нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн давхцаагүй хугацааг нэгтгэн тооцуулж, өндөр насны, хөдөлмөрийн чадвар алдсаны,

тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр авах эрх үүсгэх, тухайн улсын хууль тогтоомжийн дагуу даатгалын шимтгэл төлсөн хугацаанд ногдох тэтгэврийг тогтоолгон авах харилцааг зохицуулсан.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөл нь нэг зүйлтэй ба Нийгмийн хамгааллын тухай Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Австри Улс хоорондын хэлэлцээрийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон батлах тухай тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүй үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал;

Хуулийн төсөл батлагдаж, хэлэлцээр хэрэгжсэнээр дараах эерэг үр дагавар бий болно. Үүнд:

1.Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын нийгмийн хамгааллын хууль тогтоомжийн дагуу олгох тэтгэвэр хамаарах;

2.Хэлэлцэн тохиролцогч 2 талд ажиллаж, даатгалын шимтгэл төлсөн давхцаагүй хугацааг нэгтгэн тооцуулж, тэтгэврийн эрх үүсгэх;

3.Хэлэлцэн тохиролцогч 2 талд даатгалын шимтгэл төлсөн хугацаанаас тухайн улсын хууль тогтоомжийн дагуу даатгалын шимтгэл төлсөн хугацаанд ногдох тэтгэврийг авах боломж бүрдэж тухайн хүний ирээдүйн нийгмийн хамгааллын баталгаа нь сайжирна.

Хоёр улсын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу тэтгэвэр тогтоож олгох тул Монгол Улсын Нийгмийн даатгалын санд санхүүгийн дарамт үүсэхгүй болно.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, шинэчлэн найруулах, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн талаарх санал.

Хэлэлцээрийг соёрхон батлах тухай хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хууль тогтоомжтой нийцэх бөгөөд хууль батлагдсантай холбогдуулан бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй болно.

--- оОо ---